

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Öljyvahingon jälkitorjunta

**Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueen
ympäristöviranhaltijoiden neuvottelupäivä 30.11.2018**
Hallitussihteeri Merja Huhtala

Öljyvahinkojen torjunnan järjestäminen 1970-luvulla

L aluksista aiheutuvien öljyvahinkojen torjumisesta (668/1972) ja L maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta 378/1974

Kunnan on huolehdittava alueellaan öljyvahinkojen torjunnasta.

- Aikaisemmin varsin vähän lainsäädäntöä öljyvahinkojen torjunnasta.
- Asetus palavista nesteistä (1954, öljysäiliöt), vesilaki (1961, pilaamiskielto), terveydenhoitoasetus (1967, öljyvaraston ja huoltoaseman sijoituspaikka), rakennuslaki (1958, viemäröinti)
- Palolainsäädännön mukaan palokunnille kuului torjua öljyvahinko silloin kun kyseessä oli palo- tai räjähdysvaara.
- Palokunnat usein omaksuivat käytännön, että ne toimivat öljyvahinkojen torjunnassa vahingon leviämisen estäjinä ja muina torjunnan ensivaiheen suorittajina.

Maa-alueiden öljyvahinkotoimikunnan mietintö

Komiteanmietintö 1972:B6 (mietintö I)

- *'Kunnan mahdollisuudet järjestää öljyvahinkojen torjunta kunnassa ovat muiden edellä tarkoitettujen mahdollisuuksiin verrattuna niin paljon paremmat, että toiminnan johto samoin kuin vastuukin voi varsin perustellusti kuulua sille.'*
- *'...tarkoituksenmukaista, että palokunnat muodostavat kunnallisen öljyvahinkojen torjuntaorganisaation rungon.'*
- *'...torjuntaan kunnan puitteissa tarvitaan useita kunnan viranomaisia.'*

Pelastustoimen alueiden muodostaminen

L 1214/2001

3 §

Pelastustoimen aluejako

Tässä laissa tarkoitetun yhteistoiminnan järjestämiseksi maan alue jaetaan pelastustoimen alueisiin, jotka määrää valtioneuvosto kuntia kuultuaan.

4 §

Pelastustoimen järjestämisvastuu

Pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien on tehtävä sopimus pelastustoimen yhteistoiminnan järjestämisestä viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2002.

- Sopimuksissa ei yleensä sovittu öljyvahinkojen torjunnan järjestelyistä.

Pelastustoimen alueellistaminen öljyvahinkojen torjunnassa 2004

Ennen vuoden 2004 muutosta kunnan oli huolehdittava öljyvahinkojen torjunnasta maa- ja vesialueellaan, jälkivahinkojen torjunnasta ei mainittu erikseen.

L maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta (muutos 1407/2004), L aluksista aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä (muutos 1408/2004):

- Alueen pelastustoimen on huolehdittava alueellaan öljyvahinkojen / alusöljyvahinkojen torjunnasta.
- Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa vahingon jälkitorjunnasta.

Öljyvahinkojen torjuntalaki (1673/2009)

Vuoden 2004 lainmuutokset olivat aiheuttaneet keskustelua kunnan jälkitorjuntavelvollisuuden puolesta ja vastaan, tilannetta pidetty epäselvänä.

Lainvalmistelussa kunnan jälkitorjuntavelvollisuutta pyrittiin täsmentämään, jotta välttyttäisiin tilanteilta joissa öljyvahingon jälkitorjunnasta ei huolehdi kukaan.

Hallituksen esityksessä (HE 248/2009) todetaan, kunta voi sopia jälkitorjuntavelvoitteen hoitamisesta yhdessä muiden kuntien tai alueen pelastustoimen kanssa taikka se voi käyttää ostopalveluja.

HE 248/2009 lakiehdotuksen perustelut

Torjuntatöiden johtajan on ennen kuin siirtää johtovastuun jälkitorjunnasta vastaavalle kunnan viranomaiselle varmistuttava siitä, että kunnan viranomaisilla on riittävät valmiudet huolehtia kyseisen vahingon jälkitorjunnasta.

Ensivaiheen ja jälkitorjunnan välistä rajaa, ja siten eri viranomaisten välisiä tehtäviä, ei voida lainsäädännössä määritellä yksiselitteisesti ja tyhjentävästi.

- Jälkitorjunnan määritelmää 'täydentävät' johtovastuun siirtoa ja torjuntatöiden lopettamista koskevat säännökset.

Muutos öljyvahinkojen torjuntavastuissa vuoden 2019 alusta

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntavastuu on esitetty siirrettäväksi YM:n hallinnonalalta SM:n hallinnonalalle (HE 18/2018 vp, täydentävä esitys 138/2018 vp **EK käsittelyssä**)

- Siirto toteutetaan pelastuslain muutoksella, samalla öljyvahinkojen torjuntalaki kumotaan
- Torjuntalain sisältö siirretty lähes sellaisenaan pelastuslakiin
- Viranomaisten roolit
  - YM > SM   YM ohjaa öljyvahinkojen jälkitorjuntaa myös jatkossa
  - SYKE > RVL   SYKE osallistuu toimintansa rajoissa (luonto-osaaminen)
  - Pela > Pela   alueellisesta maakunnalliseksi 1.1.2021
  - **Kunta > Kunta osallistuu tarvittaessa, öljyn jälkitorjunta**
  - ELY > ELY / luova 2021 >
  - Osallistuvat viranomaiset, mm. merivoimat kuten ennen

Torjuntatehtävät osaksi pelastustoimintaa

Öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjunta > pelastustoimintaa

Määritelmät, tässä laissa tarkoitetaan: *pelastustoiminnalla* kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia

jälkitorjunnalla öljyvahingon torjuntaa, jota tehdään öljyn pilaaman maaperän, pohjaveden ja rannikon puhdistamiseksi ja kunnostamiseksi sen jälkeen, kun välttämättömät torjuntatoimet vahingon rajoittamiseksi ja öljyn keräämiseksi on tehty. - Aikataulusyistä jälkitorjuntaa koskeva säännös pelastuslaissa, siirretään myöhemmin YM:n lainsäädäntöön

Öljyvahingon jälkitorjuntaan siirtyminen

Pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä 34 §:n 3 momentissa tarkoitettu päätös pelastustoiminnan lopettamisesta ja ilmoittaa siitä kohteen omistajalle. Öljyvahingoissa ilmoitus tulee tehdä öljyvahinkojen jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle. Pyydettyessä päätös on vahvistettava kirjallisesti.

Kun öljyvahingon jälkitorjunta ei tuota hyväksyttävää lopputulosta
> Pilaantuneen maa- tai pohjavesialueen puhdistaminen ympäristönsuojelulain nojalla; pilaantumisen aiheuttaja vastaa ensisijaisesti puhdistamistarpeen selvittämisestä ja maaperän puhdistamisesta

Öljyvahinkojen jälkitorjuntaviranomaiset

Öljyvahinkojen jälkitorjunnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluu *ympäristöministeriölle*.

Kunta vastaa tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan. Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee tarvittaessa osallistua jälkitorjuntaan.

Jälkitorjuntaa johtaa asianomaisen kunnan määräämä viranomainen.

ELY (2019-2020) / LUOVA (2021-) ohjaa ja sovittaa yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle.

Jälkitorjunta ja ennallistaminen

Öljyvahingon torjunnan (ml. jälkitorjunta) jälkeen ympäristöä voidaan joutua vielä ennallistamaan.

Ennallistaminen ei ole torjuntaa eikä pelastuslain mukainen viranomaistehtävä

Se on vaurioituneen vesialueen, rannikon, maaperän tai pohjaveden palauttamista ennen vahinkoa edeltäneeseen tilaan

Torjuntajätteiden välivarastot ja jätteiden käsittely

Eriyistilanteiden, eli suurten onnettomuuksien jätehuolto vaatii:

- Enemmän käsittelykapasiteettia
- Lainsäädännön kehittämistä (lupamenettelyn tarkennus)

Öljyntorjuntajätteiden loppukäsittely on kallista.
Käsittelykapasiteettia on sekä kehitettävä että hankittava.

Yhteistyö

Olemassa olevien mahdollisuuksien selvittäminen

Jätteenkäsittely ei ole jälkitorjuntaa
mutta se vaikuttaa jälkitorjuntaan

Mitä 'öljyllä' tarkoitetaan tulevaisuudessa

- Öljyntorjuntaa ml. jälkitorjuntaa koskevat säädökset koskevat vain perinteistä öljyä (maaöljyn osuus 70%<)
- Bioöljyihin lisättävät tuotteet = kemikaalia > kemikaalivahingon torjuntaa, torjuntaviranomaiset hoitavat alusta ns. loppuun eli ei erikseen määriteltyä jälkitorjuntaa
- Seuraavina vuosikymmeninä uusiutuvien polttoaineiden kultakausi?
  - > Uudet haasteet torjunnalle.
  - > Tarvitaanko "jälkitorjuntalainsäädäntö" suuria kemikaalipäästöjä ajatellen"? (Kemikaali-jälkitorjunta nyt kiinteistön omistajan asia)
- .

Öljyvahinkojen torjunta poikkeaa muusta pelastustoiminnasta

Pääsääntöisesti pelastustoimintaa rahoitetaan verovaroilla

Öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjunta- ja muista kustannuksista vastaa aiheuttaja tai tämän vakuutusyhtiö

Viranomaisen vastaa torjuntakustannuksista siihen saakka kunnes ne saadaan perittyä vastuulliselta

Öljyvahinkojen viimesijainen korvausjärjestelmä: öljysuojarahasto, mahdollisuus ennakkokorvaukseen (ösrL 11 §)

Jätehuoltoa häiriötilanteissa koskevaa lainsäädäntöä valmistellaan

Jätelaki: 7 a luku Jätehuolto häiriötilanteissa (**uusi luku**)

- 71 a § Häiriötilanne
- 71 b § Vastuu jätehuollon järjestämisestä häiriötilanteessa
- 71 c § Ilmoittaminen mahdollisesta häiriötilanteesta
- 71 d § Valtion valvontaviranomaisen päätös ja toimivaltuudet
- 71 e § Palkkion ja korvauksen maksaminen
- 71 f § Jätehuollon järjestämisen aikana sattuneen tapaturman korvaaminen
- 71 g § Kustannusten takaisinperintä
- 137 § Muutoksenhaku

Ympäristönsuojelulaki:

- 32 § Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta (uusi 3 mom.)

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Loppu The End

Kiitos mielenkiinnostanne!